

16.2.2013

Oikeusministeriö
oikeusministerio@om.fi

Viite: Oikeusministeriön lausuntopyyntö 12.11.2012 nro OM 18/41/2010

Asia

Espoon käräjäoikeuden lausunto Todistelutoimikunnan mietinnöstä "Todistelu yleisissä tuomioistuimissa" (oikeusministeriön julkaisusarja *Mietintöjä ja lausuntoja* 69/2012)

1. Yleistä

Ehdotuksen keskeisenä tavoitteena on ollut uudistaa todistelua yleisissä tuomioistuimissa koskevat säännöt siten, että ne muodostaisivat selkeän, johdonmukaisen sekä tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden. Mietinnössä on pyritty ottamaan huomioon muuttuneet oikeudelliset ja yhteiskunnalliset olosuhteet. Käräjäoikeus pitää esityksen tavoitteita kannatettavina. Eräänä keskeisenä uutena ehdotuksena mietinnössä on esitelty niin sanottu anonymi todistelu. Käräjäoikeus huomauttaa, että kysymyksessä on ensisijaisesti oikeuspoliittinen ratkaisu, mutta toteaa kuitenkin suhtautuvansa tältä osin mietinnössä ehdotettuun kriittisesti.

Mietintö sisältää yhtäältä uusia käytäntöjä ja toisaalta vallitsevan oikeuskäytännön kirjaamista lakiin. Varsin laajan sisällön vuoksi käräjäoikeus on keskittynyt lausunnossaan yksittäisiin kysymyksiä herättäneisiin kohtiin.

2. Yksityisoikeudellisen saatavan määrän arvioiminen (OK 17: 2 § 3 mom)

Lainkohdassa laajennetaan tuomioistuimen oikeutta arvioida vahingon määrä koskemaan myös muita yksityisoikeudellisia saatavia. Sinänsä voidaan pitää tavoiteltavana, että perusteeltaan näytetty vaatimus ei tule hylätyksi yksinomaan sen vuoksi, että saatavan määrästä ei voida esittää tarkkaa selvitystä. Pääsääntönä olisi kuitenkin asianosaisen velvollisuus esittää saatavan määrästäkin näyttöä. Sotkuisissa riita-asioissa saattaa asianosaisilla olla houkutus jättää tältä osin vaivalloiseksi osoittautuva selvitystyö tekemättä sekä jättää saatavan määrän arviointi käräjäoikeudelle esimerkiksi hinnanalennus niin sanotuissa hometalojutuissa. Ehdotetun lainkohdan sisältämien ehtojen "vaikeuksin" ja "kohtuuttomilla kustannuksilla ja vaivalla" ero jää hiukan epäselväksi. Käräjäoikeus kuitenkin kannattaa ehdotusta edellä mainituin huomioin.

3. Oikeustieteellinen asiantuntijalausunto (OK 17: 4 § 1 mom)

Mietinnön mukaan asianosainen saisi antaa tuomioistuimelle kirjallisen selvityksen siitä, miten lakia olisi asiassa sovellettava. Vielä ehdotetaan, että asianosainen voisi kuulla selvityksen laatijaa tai muuta henkilöä tuomioistuimessa, jos tuomioistuin katsoisi sen soveliaaksi.

Käräjäoikeus ei näe mitään estettä ehdotetun kaltaiselle asiantuntijalausunnoille. Tämäntyyppisiä asiantuntijalausuntoja esitetään jo nyt etenkin laajoissa riita-asioissa. Huomionarvoista on kuitenkin, että laissa säädetty mahdollisuus asiantuntijalausuntoihin on omiaan hämärtämään sitä lähtökohtaa, että tuomari tuntee lain ja soveltaa sitä. Ehdotetun kaltainen lainkohta saattaa myös johtaa asiantuntijalausuntojen lisääntymiseen. Lausuntojen sisällön osalta on käytäntö osoittanut, että niissä on tyypillistä tulkita lakia tarkoitushakuisesti lausunnon tilanteen osapuolen eduksi. Toisaalta asianosaisten tasapuolisen kohtelun takaa kuitenkin vastapuolen mahdollisuus hankkia oma asiantuntijalausunto. Ehdotuksen vaarana onkin, että oikeudenkäynnin kustannukset tästä syystä nousevat. Lausunnonantajan palkkio tultaneen lisäämään oikeudenkäyntikululaskuun. Huomionarvoista on myös mietinnön sivulla 77 todettu, jonka mukaan oikeustieteellisestä lausunnosta aiheutuneita kustannuksia ei korvattaisi oikeusavusta. Tilanne saattaisi tällaisenaan pahimmillaan johtaa siihen, että asianosaiset asetetaan taloudellisten resurssiensa johdosta eriarvoiseen asemaan. Käräjäoikeuden näkemyksen mukaan palkkio tulisi olla mahdollista saada valtion varoista, jos tuomioistuin on pitänyt lausunnon antamista tarpeellisena.

Käräjäoikeus ei sen sijaan kannata lainkohdassa ehdotettua mahdollisuutta kuulla selvityksen antajaa istunnossa. Lainkohdan tarkoittamaan asiantuntijaan ei sovelleta muita OK 17 luvun säädöksiä, mikä on omiaan hämärtämään heidän rooliaan. Kuuleminen voisi käräjäoikeuden käsityksen mukaan olla myös omiaan paisuttamaan ja viivyttämään oikeudenkäyntejä sekä lisäämään asianosaisten kustannuksia.

4. Todistelun epääminen (OK 17:8 §)

Tuomioistuimen oikeutta evätä tarjottua todistelua laajennettaisiin. Käräjäoikeus kannattaa ehdotusta. Käräjäoikeus kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että pykälän kieliasu poikkeaa jossain suhteessa perusteluista esimerkiksi siten, että lainkohta on pakottavaa oikeutta, mutta perusteluissa käytetään myös ilmaisua "voitaisiin". Toisaalta myös ehdotetun pykälän 5 kohta on kieliasultaan harkintaan viittaava. Käräjäoikeus esittää, että jatkovalmistelussa koko pykälän sanamuotoa harkitaan tarkemmin.

5. Todistamiskiellot (OK 17: 10 -16 §)

Lainkohdissa on tiettyä epäjohtonmukaisuutta. Erityisesti 14 §:än muotoilua sekä ajatusta voidaan käräjäoikeuden näkemyksen mukaan pitää hankalana. Yhdenmukaisempaa ja perustellumpaa olisi käsitellä kaikkia terveydenhuollon ammattilaisia samoin. Näin menetellen ammattinimikkeitä ei tarvitsisi luetella.

Käräjäoikeus kannattaa ehdotettua 15 §:ää todeten kuitenkin, että pykälästä näyttäisi puuttuvan 12 §:ssä tarkoitettujen henkilöiden todistamiskiellon väistyminen.

6. Asianosaisen lähiomaisen kieltäytymisoikeus (OK 17:17 § 1 ja 2 mom)

Käräjäoikeus pitää esitystä lähiomaisten piiristä ajanmukaisena. Avopuolison ottaminen mukaan luetteloon on tarpeen, koska se on aiheuttanut oikeuskäytännössä epävarmuutta. Suhteen määrittely tulee tuskin käytännössä aiheuttamaan ongelmia.

7. Läheisen asianomistajan kuuleminen (OK 17: 17 § 3 mom ja 18 §)

Ehdotuksen 17 §:n 3 momentin mukaan läheisellä ei olisi kieltäytymisoikeutta hänen 1 momentissa suhteessa olevan vastaajan osalta silloin, kun hän on rikoksen asianomistaja, jolla ei ole vaatimuksia ja kun syyttäjä ajaa syytettä virallisen syytteen alaisesta rikoksesta. Läheisellä ei myöskään olisi 18 §:n mukaista vaitiolo-oikeutta siltä osin kuin todistaminen saattaisi hänen läheisensä syytteen vaaraan tai myötävaikuttaisi syyllisyyden selvittämiseen.

Ehdotuksen taustalla vaikuttaa mietinnössä tehty uusi jaottelu, jossa oikeudenkäynnissä kuultavat henkilöt ovat joko asianosaisia tai todistajia. Suomalaiseen oikeusjärjestelmään kuulunut kuultavien ryhmä on haluttu poistaa. Näin ollen asianomistaja, jolla ei ole asiassa vaatimuksia on luokiteltu todistajiksi. Mietinnössä on nähty ongelmaksi se, että esimerkiksi parisuhdeväkivaltatilanteissa tällaisen puolisonsa pahoinpitelemän asianomistajan esitutkintakertomusta ei voitaisi käyttää hyväksi, jos hänet luokitellaan todistajaksi. Muun muassa tästä syystä ehdotukseen on otettu 17 § 3 momentti ja 18 §.

Sinänsä mietinnössä esitetty tavoite on ymmärrettävä. Lähtökohta, jonka mukaan asianomistajia käsitellään eri tavoin vain sen perusteella, ovatko he esittäneet asiassa vaatimuksia vai eivät, ei kuitenkaan käräjäoikeuden näkemyksen mukaan ole toimiva. Asianomistajat tuntuvat varsin usein ilmoittavan esitutkinnassa, että he esittävät mahdolliset vaatimuksensa vasta myöhemmin. Lisäksi esitutkintavaiheessa, jossa siis ehdotuksen mukaan määräytyisi onko henkilö asianomistaja vai todistaja, ei vielä ole edes tiedossa, tullaanko syytettä nostamaan tai mistä vastaajaa syytetään. Mahdollista myös on, että asianomistajan asema oikeudenkäynnissä muuttuu, jos hän päättääkin esittää vaatimuksia vasta myöhemmin tai hakee ratkaisuun muutosta. Huomiota tulee myös kiinnittää siihen, että asioista perillä oleva asianomistaja voisi esittämällä vain nimellisen korvausvaatimuksen saada itselleen asianomistaja- eikä todistaja-aseman ja siten kieltäytyä kertomasta mitään esitutkinnassa.

Ehdotuksen vaikeaselkoisuutta lisää se, että siihen sisältyy edellä mainitun lisäksi lukuisia poikkeuksia ei vaatimuksia esittävän asianomistajan asemaan suhteessa niin sanotun "puhtaan" todistajan asemaan. Järjestelmän yhtenäisyyden kannalta käräjäoikeus ei kannata ehdotusta, vaan pitää nykyistä järjestelmää toimivampana.

8. Kuultava -ryhmän poistaminen

Ehdotuksessa on esitetty, että asianomistaja, jolla ei ole vaatimuksia asiassa sekä rikoskumppani olisivat jatkossa todistajia. Muutosehdotuksen taustalla on pyrkimys selkeyttää järjestelmää jakamalla oikeudenkäynnissä kuultavat henkilöt ensisijaisesti kahteen ryhmään eli asianomistajiin ja todistajiin. Sinänsä tämä jako vaikuttaa yksinkertaiselta. Käräjäoikeuden käsityksen mukaan kuultavien ryhmän poistaminen kuitenkin monimutkaistaa järjestelmää, joka ei käytännössä ole osoittautunut ongelmalliseksi. Jako tuntuu keinotekoiselta ja väkisin tehdyltä ottaen erityises-

ti huomioon mainittujen henkilöryhmien johdosta ehdotetut poikkeukset sääntelyyn suhteessa muihin todistajiin.

Riita-asioiden osalta käräjäoikeudella ei ole ehdotuksesta huomautettavaa, mutta rikosasioiden osalta käräjäoikeus ei kannata ehdotusta, jonka mukaan asianomistajaa, jolla ei ole vaatimuksia sekä rikoskumppania, kuultaisiin todistajina.

9. Yksityisluontoinen kertomus riita-asiassa (OK 17: 24 § 1 mom)

Käräjäoikeus kannattaa ehdotusta siitä, että yksityisluontoista kertomusta voidaan käyttää todisteena riita-asiassa, jossa sovinto on sallittu, jos kaikki asianosaiset tähän suostuvat.

10. Videotallenteen käyttäminen todisteena seksuaalirikosasiassa (OK 17:24 § 2 mom)

Mietinnössä on laajennettu mahdollisuutta käyttää ääni- tai kuvatallenteelle tallennettua kertomusta rikoslain 20 luvun 1-7 §:ssä tarkoitetun seksuaalirikoksen asianomistajan kohdalla, kunhan syytetylle on varattu asianmukainen mahdollisuus esittää kuulusteltavalle kysymyksiä. Perusteena ehdotukselle on mainittu muun muassa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisu Aigner v. Itävalta (10.5.2012). Vielä on viitattu siihen, että asianomistaja on näissä rikoksissa erityisen suojelun tarpeessa.

Myös tältä osin, kuten aiemmin parisuhdeväkivaltaa koskevin osin, ehdotuksen tavoitteet ovat ymmärrettävät. Käräjäoikeus kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että sekä vastaajan että asianomistajan oikeusturvan kannalta on kyseenalaista, että oikeudenkäynnin kannalta merkittävän näyttö siirtyisi vastaanotettavaksi poliisin toimesta ja tilanteessa, jossa täydellinen kuva tapahtumien rikosoikeudellisesta luonteesta ei välttämättä vielä ole sillä tavoin selvillä, että osapuolet osaisivat esittää ratkaisun arvioinnin kannalta tärkeimmät kysymykset. Käräjäoikeus korostaa, että varsin usein nyt esillä olevissa rikoksissa ratkaisu joudutaan perustamaan yksinomaan henkilötodisteluun ja kohtalaisen usein vielä siten, että näyttö on sana vastaan -tilanne. Esitutkinnassa annetun videotallenteen käyttäminen johtaisi siihen, että tuomioistuimella ei asianomistajan osalta ole lainkaan kyselyoikeutta. Ongelmaksi saattavat myös muodostua rikoksiin liittyvien vahingonkorvausten edellyttämä asianomistajan kuuleminen. Vahingot voivat olla pitkäkestoisia ja niiden laajuus esitutkintavaiheessa voi olla aivan toinen kuin pääkäsittelyvaiheessa. Lisäksi on huomattava, että ihmisoikeustuomioistuimen tapaus, johon mietinnössä on vedottu, on syntynyt järjestelmässä, jossa todistelu otetaan poliisin sijasta vastaan tutkintatuomarin toimesta.

Ehdotuksen lakitekstistä ei ole pääteltävissä, mihin tilanteisiin se on tarkoitettu. Ehdotuksen sisällöstä voisi päätellä, että se koskee kaikkia tapauksia, joissa mainittujen rikosten asianomistaja on sitä ymmärtänyt pyytää esitutkinnassa. Mietinnössä todetaan ainoastaan, että jos asianomistaja on kysyttäessä ilmoittanut, että hän ei halua todistaa oikeudenkäynnissä tai se muusta syystä olisi perusteltua, tulisi videotallenteeseen turvautua. Käräjäoikeus toteaa vielä, että ehdotettu järjestelmä vaatisi huomattavaa lisäystä poliisien koulutukseen.

Käräjäoikeus ei kannata ehdotusta.

11. Todisteen hyödyntämiskiello (OK 17: 25 §)

Ehdotuksessa todetaan, että vapaan todistelun periaatteesta seuraa, että lähtökohtana on todisteen hyödynnettävyys. Lainvastaisesti hankittu todiste voidaan jättää hyödyntämättä, jos siihen on painavat syyt.

Ehdotuksessa todetaan lisäksi, että edellä käsiteltyjä todistamis- tai käyttökieltoja sovelletaan hyödyntämiskiellon asemesta ja että vaitiolo-oikeus tulisi lähtökohtaisesti rinnastaa todistamiskieltoihin. Toisaalta todetaan, että hyödyntämiskiello ei näissä tapauksissa olisi aina merkityksetön. Jos todistamiskiello olisi murrettavissa, voisi syntyä tilanne, jossa todiste olisi hyödynnettävissä murtamisen jälkeen. Jos tällainen todiste olisi hankittu laittomasti, tulisi nyt esillä oleva lainkohta sovellettavaksi. Lainkohdan sanamuoto sen sijaan viittaa siihen, että myös näiden kieltojen vastaisesti hankittu todiste edellyttää lisäksi painavia syitä. Käräjäoikeudella ei ole muuta huomautettavaa tältä osin.

12. Anonyymi todistelu (OK 17: 33 § ja ROL 5: 11a-11e §)

Käräjäoikeus yhtyy siihen mietinnössä esiin tuotuun näkemykseen, että anonyymi todistelu olisi uusi ja Suomen oikeudenkäyntimenettelyn perusperiaatteiden kannalta ongelmallinen todistajansuojakeino. Se heikentää puolustuksen järjestämistä sekä vähentää tosiasiallista mahdollisuutta vastakuulusteluun, koska vastaaja ei tiedä todistajan henkilöllisyyttä ja todistajalla on lisäksi oikeus kieltäytyä vastaamasta kysymyksiin, joista henkilöllisyys voisi selvitä.

Anonyymien todistelun tarpeellisuutta ei mietinnössä ole pohdittu perusteellisesti. Mietinnössä on viitattu ainoastaan vuodelta 2005 olleen Oikeusministeriön työryhmän mietintöön Anonyymi todistelu ja peitepoliisin oikeus osallistua rikollisryhmän toimintaan (OM 2005:5). Viitatussa mietinnössä on tarkemmin kuin nyt, perehdytty ulkomaiseen lainsäädäntöön. Mietinnössä on muun muassa selvitetty muiden Pohjoismaiden tilannetta. Ainakaan tuolloin ei Tanskassa ja Norjassa ole ollut tarvetta todistajan anonymiteetin käyttöön, vaikka se maiden lainsäädännön mukaan onkin mahdollista, Norjassa jo vuodesta 2001 lähtien. Käräjäoikeus pitää tarpeellisena, että myös Suomessa tutkittaisiin todistajien uhkailua, sen yleisyyttä ja kehen uhkailu kohdistuu ennen kuin menettely lisätään lainsäädäntöön.

Nyt esillä olevassa mietinnössä ei myöskään ole arvioitu sitä, miten tehokkaasti anonymiteetin kanssa samaan lopputulokseen päästäisiin muiden todistajansuojakeinojen käyttämistä lisäämällä tai keinovalikoimaa laajentamalla esimerkiksi niin sanotun todistajansuojeluohjelman kautta. Vaikka vakavan järjestäytyneen rikollisuuden parissa tapahtuva rikollisuus tulisi saada tutkittua ja siihen syyllistyneet tuomittua, ei nyt esitetyin perustein näyttäisi ainakaan tässä vaiheessa olevan tarvetta tälle Suomen oikeusjärjestyksen perusperiaatteiden vastaiselle järjestelmälle.

Anonyymiä todistelun käyttöä arvioitaessa on myös huomioitava, kenen suojaksi tällaista menettelyä tarvitaan. Käräjäoikeuden näkemyksen mukaan on kyseenalaista voisiko anonyymi todistelu tulla aidosti kysymykseen muulloin kuin kuullessa peitepoliisia todistajana. Käräjäoikeuden käsityksen mukaan tilanteet, joissa olisi ehdotetun lainkohdan edellyttämää henkeen ja terveyteen kohdistuvaa vakavaa uhkaa, lienevät sellaisia, että vastaaja saisi todennäköisesti jo todistajan kertomuksen sisällön perusteella selville, kenestä henkilöstä on kysymys. Mietinnössäkin on todettu, että anonymiteetistä ei olisi hyötyä, jos henkilöllisyys voisi paljastua kertomuksen sisällön, todistajan aseman tai hänen puheeseensa liittyvän erityispiirteen vuoksi. Yleensä rikoskumppanit ja vastaajan lähipiirissä olleet henki-

löt olisivat juuri niitä, joiden henkilöllisyys saattaisi edellä kerrotuin tavoin paljastua kertomuksen sisällöstä tai muuten. Tältä osin tilanne tuskin on toinen mietinnössä esiin tuotujen kansainvälisiksi todettujen järjestäytyneen rikollisryhmän organisoidun ihmiskaupan tai törkeän parituksen osalta. Satunnaisten ulkopuolisten todistajien osalta taas on kyseenalaista, kuinka todennäköistä on, että heihin kohdistuisi mainitunlaista uhkaa. Näin ollen anonyymien todistelun mahdollistamista tulisi arvioida lähinnä siitä näkökulmasta, halutaanko peitepoliisin suojaamiseksi luoda ehdotettu menettely. Kuten edellä on todettu, käräjäoikeus ei näe sitä ainaakaan tässä vaiheessa tarpeelliseksi.

Anonyymiä todistelun käyttöä arvioitaessa on myös huomioitava, mikä voisi olla tällä keinolla saadun todistelun merkitys. Ensinnäkin todistajan kertomuksen sisältöä rajoittaisi hänen oikeutensa kieltäytyä kertomasta sellaisista seikoista, joista hänen henkilöllisyytensä voisi paljastua. Toiseksi on huomattava, että anonyymien todistajan kertomuksen painoarvo näyttönä ei voisi sen vastaanottamistapa huomioon ottaen olla kovinkaan suuri.

Käräjäoikeus ei siten kannata ehdotettua. Käräjäoikeus toteaa kuitenkin, että mikäli anonyymi todistelu harkitaan tarpeelliseksi, on ehdotetut menettelytapasäännökset pääosin perusteltuja. Asian jatkokäsittelyssä tulisi kuitenkin kiinnittää huomiota myös anonyymien todistajan kutsumiseen ja mahdollisiin uhkien poissaolon varalta.

13. Asiantuntijasta (OK 17: 34-36 §)

Mietinnössä on esitetty, että tuomioistuimen oikeudesta nimetä asiantuntija riita-asioissa, jossa sovinto on sallittu, luovuttaisiin. Sinänsä pitää paikkansa, että tuomioistuimet vain harvoin nimeävät asiantuntijoita ja että tällaisissa riita-asioissa asianosaisten tehtävänä on esittää näyttö. Käräjäoikeus kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että asiantuntijat eroavat todistajista siinä, että he kertovat kulloinkin ratkaistavana olevan kysymyksen kannalta relevanteista kokemussäännöistä tai kokemussääntöjä hyödyntäen arvioivat jutun kannalta relevantteja seikkoja. Kokemussääntöjen osalta ei ole väittämistäakkaa. Tuomioistuimen on ratkaistava asia kokemussääntöjä hyväksi käyttäen siitä riippumatta onko niistä esitetty selvitystä vai ei. Tämän vuoksi käräjäoikeus ei pidä tarpeellisena muutosta, jossa tuomioistuimella ei enää olisi omasta aloitteestaan mahdollisuutta määrätä asiantuntijaa kuultavaksi.

Sen sijaan käräjäoikeus kannattaa mietinnössä esitettyä painotusta kirjallisiin asiantuntijalausuntoihin sekä asiantuntijan puolueettomuutta korostavaa ehdotusta. Kyseenalainen on kuitenkin ehdotus luopua asiantuntijalausunnolta edellytettävistä vaatimuksista. Asiantuntijalausuntojen hyödyllisyys oikeudenkäynnissä on olennaisesti riippuvainen paitsi asiantuntijan puolueettomuudesta myös lausuntojen laadusta. Sen sijaan että lausunnon sisällöstä ei olisi mitään vaatimuksia laissa, tulisi käräjäoikeuden käsityksen mukaan päinvastoin laista ilmetä nykyistä tarkemmat sisältöä koskevat vaatimukset. Lausunnosta tulisi ilmetä ainakin se, mihin asiantuntijan asiantuntijuus juuri esillä olevassa kysymyksessä perustuu. Lausunnossa tulisi myös selostaa faktat ja kokemussäännöt, joihin lausunto perustuu sekä vielä, mistä asiantuntija on saanut faktat tietoonsa. Lausunnosta tulisi myös näkyä käytössä ollut asiakirja-aineisto kokonaisuudessaan sekä mainita asiantuntijan itse tekemät mahdolliset katselmukset. Mikäli lausunto ei ole tuomioistuimen hankkima, tulisi siitä myös käydä ilmi ne kysymykset, joista asiantuntijalta on pyydetty selontekoa. Vielä lausunnon johtopäätösten osalta tulisi ilmoittaa mahdolliset lopputulokseen liittyvät epävarmuustekijät.

14. Asianomistajan syyteoikeudesta (ROL 1: 14 § 2 mom)

Mietinnössä ehdotetaan asianomistajan ensisijaisesta syyteoikeudesta luopumisesta väärän ilmiannon osalta. Käräjäoikeus kannattaa esitystä.

15. Lopuksi

Todistelua koskevan sääntelyn uudistamisen pohtiminen on ollut laaja ja vaativa hanke. Esityksen kieliasusta ja sisällöstä saakin paikoitellen sen kuvan, että aikataulu on ollut työn määrään nähden haastava. Käräjäoikeus toteaa kuitenkin, että mietintö luo hyvän pohjan jatkovalmistelulle.

Käräjäoikeuden lausunnon on valmistellut kärjätuomari Pia Sandvik. Lausunnon 13 kohdan valmisteluun on osallistunut kärjänotaari Jukka Loiva.

Laamanni Olli Saunanoja

